

Chrostowski, Tadeusz

Pułkownik Aleksander Batory (1884-1982) : dowódca 8 pułku artylerii lekkiej w Płocku w latach 1924-1929

Notatki Płockie 34/1-138, 29-30

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pułkownik Aleksander Batory (1884-1982)

Dowódca 8 pułku artylerii lekkiej w Płocku w latach 1924-1929

Aleksander Batory swe długie blisko 100-letnie życie poświęcił wojskowości — najpierw w wojsku carskim, potem w okresie dwudziestolecia międzywojennego w wojsku polskim, a w II wojnie światowej w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie Europy.

Urodził się 23 listopada 1884 r. w Romnach guberni Połtawskiej. Po ukończeniu dwuletniej szkoły oficerskiej artylerii w 1906 r. został przydzielony do pułku artylerii ciężkiej na Dalekim Wschodzie, a od 1909 r. do Dywizjonu Okręgu Moskiewskiego, w którym brał udział w I wojnie światowej.

W latach 1917—1918 służył w I Korpusie Polskim gen. Dowbór-Muśnickiego w Bobrujsku na Białorusi. Od 1918 r. mjr Aleksander Batory przebywał w Centrum Oficerów Artylerii w Rembertowie, potem w Zegrzu jako dowódca dywizjonu 8 pułku artylerii ciężkiej, a w początkach 1920 r. brał udział we Froncie Pomorskim w armii gen. Józefa Hallera przy przejmowaniu Pomorza. Po wojnie polsko-bolszewickiej A. Batory pełnił różne funkcje w zgrupowaniu artylerii.

W 1921 r. w stopniu podpułkownika został zastępcą dowódcy pułku artylerii lekkiej. Od 1924 r. już jako pułkownik został dowódcą 8 p.a.l. w Płocku. W końcu 1929 r. przeniesiono go do Krakowa na dowódcę V grupy artylerii. Ukończył też w międzyczasie wyższy kurs dowodzenia we Francji. Niespodziewanie w 1933 r. został przeniesiony w stan spoczynku w wieku 49 lat (konflikt polityczny przy braku proweniencji legionowej).

Z chwilą zagrożenia niemieckiego pułk Batory został powołany na stanowisko d-cy ośrodka zapasowego artylerii w DOK III w Wilnie. Przy naporze Frontu Białoruskiego wojsk sowieckich na Orany k/Wilna w dniu 19 września 1939 r. wraz ze swym zgrupowaniem przekracza granicę litewską i zostaje internowany w obozie Kolatowa.

Po ucieczce z obozu drogą przez Kowno, Rygę, Sztokholm dociera do Paryża w dniu 23 grudnia roku. Początkowo zostaje komendantem Ośrodka Wyszukiwawczego Oficerów w Fontenay le Comte, a tuż przed inwazją niemiecką na Francję 5 czerwca 1940 r. zostaje komendantem poligonu w Coëtquidan. Po upadku Francji odpływa do Anglii gdzie obejmuje komendanturę Stacji Zornej Oficerów w Douglas, Broughton i Rothsay. W aktach zachował się telegraficzny rozkaz gen. Dembińskiego — szefa gabinetu wojskowego Prezydenta RP — nr 0514 z dnia 21 października

1941 r. wyznaczający pułk. Batorego na wyjazd bezwzględnie do ZSRR. Ze względów osobistych wyjazd nie doszedł do skutku.

Plk. A. Batory (r. 1924)

Na przelomie lat 1941—1942 pułk Batory był dowódcą IV dywizjonu pociągów pancernych w Szkocji do 31 lipca 1942 kiedy to przeniesiony został w „stan nieczynny”. 1 stycznia 1944 r. ponownie powołany do czynnej służby wojskowej ze skierowaniem na wyższy kurs administracyjny z nominacją na urzędnika administracji samorządowej na ziemiach objętych planem rewindykacyjnym wschodnich ziem Rzeszy Niemieckiej. Od 14 października tego roku zostaje oficerem łącznikowym przy II Armii Brytyjskiej na kontynencie do 2 czerwca 1945 r. Powraca do Anglii i 2 października 1945 zostaje przeniesiony do rezerwy. Stosunek słu-

Plk. A. Batory (r. 1945)

zbowy w Polskich Siłach Zbrojnych pod dowództwem brytyjskim kończy 1 lipca 1947 r.

Pułkownik Aleksander Batory zmarł w Londynie w dniu 12 grudnia 1982 r., pochowany na

cemtarzu w Willesden. Odznaczony był Krzyżem *Virtuti Militari* V kl., dwukrotnie Krzyżem *Walecznych* i innymi orderami polskimi i angielskimi.

Przez dziesięć lat życia los łączył Aleksandra Batorego z Płockiem: przez pięć lat dowodzenia tu pułkiem, a od 1933—1939 r. zamieszkania jako emeryt w swym domku po rozparcelowaniu majątku w Borowiczkach-Parcele (obecnie Płock). Tu też zawarł małżeństwo z Haliną Płoską z Nagórek Dobrskich gminy Drobín, siostrą żony b. Prezesa TNP mec. Romana Lutyńskiego. Pobyt w Płocku związał go na zawsze, pozostawiając do śmierci uczucie naszego obywatelstwa.

W okresie międzywojennym współżycie wojska ze społeczeństwem miasta było ściśle związane: udział kadry w życiu kulturalnym, towarzyskim, w organizacjach, uroczystościach... Obecność tu dwóch pułków wojska (8 p.a.l. i 4 p.s.ł.) z jednostkami administracyjnymi, Komendą Garnizonu, Powiatową Komendą Uzupełnień, Rejonowym Inspektoratem Koni i innymi tworzyły przeszło dwutysięczny komponent mundurowy miasta, zaprzeczając przyjętemu twierdzeniu, że „Płock to miasto szkół i emerytów”. Kadra wojskowa oddała najwięcej krwi w ofierze Ojczyźnie w okresie okupacji.

Przyjmując taki udział wojska w życiu miasta, osoba pułkownika Aleksandra Batorego ma tu swoją piękną kartę.

* Opracowanie na podstawie osobistych dokumentów A. Batorego, przechowywanych przez prof. dr W. Lutyńskiego, członka TNP. Dokumenty, fotografie i ordery przekazano do Muzeum Mazowieckiego w Płocku.

